

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВДЕННО-СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

23.03.2023

м. Дніпро

№ 54/5-рк/к

Комунальне підприємство «Тернівське
житлово-комунальне підприємство»

*Про припинення дій, які містять
ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції,
усунення причин виникнення цього
порушення і умов, що йому сприяють*

Адміністративна колегія Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали дослідження регіональних ринків у сфері централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, проведеного Першим відділом досліджень і розслідувань,

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКОГО ДОСЛІДЖЕНО

1) З метою здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на регіональних ринках централізованого водопостачання та централізованого водовідведення Південно-східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (далі - Відділення) провело дослідження діяльності суб'єктів господарювання щодо умов укладених договорів зі споживачами за новими моделями організації договірних відносин на надання послуг централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, передбачених статтею 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», яким було охоплене, зокрема, комунальне підприємство «Тернівське житлово-комунальне підприємство».

2) Запровадження нових моделей організації договірних відносин на надання послуг централізованого водопостачання та централізованого водовідведення фактично розпочалось у **серпні 2019 року** після набрання чинності постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690 «Про затвердження Правил надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типових договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення».

3) Комунальне підприємство «Тернівське житлово-комунальне підприємство» ([інформація, доступ до якої обмежено]) (далі – КП «ТЖКП», Підприємство) є юридичною особою, має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в установах

банку, круглу печатку зі своїм найменуванням та ідентифікаційним кодом, кутовий та інші штампи. Підприємство від свого імені виступає у господарських, цивільних, земельних, адміністративних та інших правовідносинах з юридичними та фізичними особами, набуває майнових прав та несе обов'язки, від свого імені виступає позивачем та відповідачем у суді загальної юрисдикції, господарських, адміністративних та інших судах, несе відповідальність за результати своєї господарської діяльності.

4) Згідно з відомостями, які містяться в Єдиному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності Підприємства є [інформація, доступ до якої обмежено].

5) Підприємство надає послуги з централізованого водопостачання та водовідведення відповідно до ліцензії на централізоване водопостачання та водовідведення [інформація, доступ до якої обмежено]. Зазначена ліцензія є безстроковою.

6) Таким чином, у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «ТЖКП» є суб'єктом господарювання.

2. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

7) З метою здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на регіональних ринках у сфері централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, Відділенням були направлені вимоги, у тому числі до КП «ТЖКП» листом від 21.09.2021 № 54-02/3697.

8) Отримано відповідь від КП «ТЖКП» (лист від 20.10.2021 № 2105).

3. СТАНОВИЩЕ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ НА РИНКУ

Об'єкт аналізу монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на ринку

9) Відповідно до пункту 3.1 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (далі – Методика), об'єктами аналізу є:

суб'єкт господарювання;

конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання.

10) Суб'єктом господарювання, який є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища, є КП «ТЖКП».

11) Конкретними послугами, які надаються Підприємством, є: послуги з централізованого водопостачання; послуги з централізованого водовідведення (далі – послуги з ЦВ та ЦВВ відповідно).

12) Таким чином об'єктами аналізу визначено: послуги з ЦВ та ЦВВ та суб'єкт господарювання - КП «ТЖКП».

Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище

13) У відповідності до пункту 4.1 Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців, постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

14) У відповідності до пункту 4.2 Методики, визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації, та цін.

15) Послуги з ЦВ та ЦВВ за споживчими характеристиками, умовами споживання та реалізації не є взаємозамінними з будь-якими іншими послугами.

16) Відповідно до пункту 4.4 Методики, Перелік основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) може складатися шляхом визначення суб'єктів господарювання, які мають значущі обсяги продажу (постачання, виробництва), придбання (споживання, використання) товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території.

17) Постачальниками послуг з ЦВ та ЦВВ є суб'єкти господарювання, які отримали ліцензію на провадження діяльності з централізованого водопостачання та водовідведення.

18) КП «ТЖКП» провадить зазначену господарську діяльність на підставі ліцензії, виданої [інформація, доступ до якої обмежено].

19) За інформацією Підприємства (лист від 20.10.2021 № 2105), Підприємство є надавачем послуг з ЦВ та ЦВВ в межах міста Тернівка Дніпропетровської області, де розташовані мережі, що перебувають у його господарському віданні.

20) КП «ТЖКП» надає послуги з ЦВ та ЦВВ наступним категоріям споживачів: населення; бюджетні установи, громадські організації інвалідів, ветеранів війни, які не займаються комерційною діяльністю; інші споживачі, отже, споживачами послуг Підприємства з ЦВ та ЦВВ є фізичні та юридичні особи.

Визначення товарних меж ринку

21) У відповідності з підпунктами 5.1 – 5.2 Методики, товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

22) Відповідно до положень абзацу другого частини першої статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним **за умови відсутності конкуренції** внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

23) Відповідно до Закону України «Про природні монополії» регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, зокрема, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення (абзац дванадцятий частини першої статті 5 Закону України «Про природні монополії»).

24) Надавач послуг з ЦВ і ЦВВ, у визначенні статті 1 Закону України «Про природні монополії» є суб'єктом природної монополії, бо виробляє товари на ринку, що перебуває у стані природної монополії, які не мають товарів заміників.

25) Таким чином, товарними межами досліджуваних ринків є послуги з ЦВ і ЦВВ, які, зокрема, надаються Підприємством в результаті здійснення відповідної господарської ліцензованої діяльності.

Визначення територіальних (географічних) меж ринку

26) Згідно з пунктом 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів товарної групи), є неможливим або недоцільним.

27) Отримання послуг з ЦВ і ЦВВ можливе лише у суб'єкта господарювання, який провадить господарську ліцензовану діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення на певній території, на якій розміщені відповідні технологічні мережі до яких мають можливість приєднатись споживачі.

28) Отже, територіальними (географічними) межами досліджуваного ринку послуг з ЦВ і ЦВВ, на якому Підприємство здійснює господарську діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення, є територія [інформація, доступ до якої обмежено], де розташовані мережі, що перебувають у господарському віданні КП «ТЖКП».

Часові межі ринку

29) Відповідно до пункту 7.1 Методики, часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило – рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

30) Ринок, на якому на протязі певного часу діє один і той самий склад продавців та покупців, може розглядатись, як ринок товару із сталою структурою.

31) Часовими межами ринку послуг з ЦВ і ЦВВ, визначено період, протягом якого відбувався перехід на нові моделі організації договірних відносин зі споживачами у сфері надання цих послуг, тобто, з вересня 2021 року по лютий 2023 року. Упродовж цього періоду структура ринку суттєво не змінювалась.

Визначення потенційних конкурентів.

32) Відповідно до пункту 9.1. Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.

33) Фізичні, юридичні особи та бюджетні установи (споживачі послуг з ЦВ і ЦВВ) можуть отримувати зазначені послуги тільки у суб'єкта природної монополії, а відповідно до абзацу другого частини першої статті 1 Закону України «Про природні монополії» - природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва).

34) Отже, внаслідок технологічних особливостей надання послуг з ЦВ і ЦВВ, вступ нових суб'єктів господарювання на досліджуваний ринок послуг з ЦВ і ЦВВ, який перебуває у стані природної монополії, є неможливим, що свідчить про відсутність потенційних конкурентів.

Установлення монопольного (домінуючого) становища

35) Абзацом другим частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

36) З урахуванням наведеного, відповідно до абзацу другого частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», ринкове становище КП «ТЖКП», у період з серпня 2019 року по грудень 2022 року, має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з ЦВ і ЦВВ в межах території міста Тернівка Дніпропетровської області, де розташовані мережі, що перебувають у господарському віданні КП «ТЖКП», оскільки у КП «ТЖКП» не має на цьому ринку жодного конкурента.

4. ОБСТАВИНИ ВСТАНОВЛЕНІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

4.1 НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

37) Абзацами першим-шостим частини першої статті 19 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» від 10.01.2002 № 2918-III визначено, що послуги з централізованого питного водопостачання надаються споживачам підприємством питного водопостачання з урахуванням вимог Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» на підставі договору з:

підприємствами, установами, організаціями, що безпосередньо користуються централізованим питним водопостачанням та/або централізованим водовідведенням; підприємствами, установами або організаціями, у повному господарському віданні або оперативному управлінні яких перебуває житловий фонд і до обов'язків яких належить надання споживачам послуг з питного водопостачання та/або централізованого водовідведення; об'єднаннями співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельними кооперативами та іншими об'єднаннями власників житла, яким передано право управління багатоквартирними будинками та забезпечення надання послуг з водопостачання та/або централізованого водовідведення на підставі укладених ними договорів; власниками будинків, що перебувають у приватній власності; індивідуальними і колективними споживачами житлово-комунальних послуг, визначеними Законом України «Про житлово-комунальні послуги».

38) Договір про надання послуг з питного водопостачання та/або водовідведення укладається безпосередньо між підприємством питного водопостачання або уповноваженою ним юридичною чи фізичною особою і споживачем, визначеним у частині першій цієї статті. Порядок надання споживачам послуг з питного водопостачання та/або водовідведення встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства (частина друга та третя статті 19 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» від 10.01.2002 № 2918-III).

39) У період з **13.08.2019 по 03.02.2022** відносини між суб'єктом господарювання, що провадить господарську діяльність з централізованого водопостачання та/або централізованого водовідведення (далі - виконавець), та індивідуальним і колективним споживачем (далі - споживач), який отримує або має намір отримувати послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (далі - послуги), а також визначеною власником (співвласниками) особою, що здійснює розподіл обсягів послуг, були врегульовані Правилами надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690 «Про затвердження Правил надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типових договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення» (далі – Правила № 690 або ПКМУ № 690).

40) Починаючи з **04.02.2022** такі відносини врегульовано Правилами надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690 «Про затвердження Правил надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типових договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення» зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2022 р. № 85 (далі – Правила № 690 (в редакції ПКМУ № 85)).

41) ПКМУ № 690 та Правилами № 690 (в редакції ПКМУ № 85) затверджено типові договори про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (зокрема: Типовий договір з індивідуальним споживачем про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (без обслуговування внутрішньобудинкових систем, затверджений *ПКМУ №690, що був чинним у період з 13.08.2019 по 03.02.2022*; Типовий індивідуальний договір про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, Типовий договір з власником (користувачем) будівлі (приміщення у будівлі) про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затверджені ПКМУ № 690 (в редакції ПКМУ № 85), *що набрали чинності 04.02.2022*, далі усі разом - Типові договори).

42) Пунктом 6 Правил № 690, пунктом 5 Правил 690 (в редакції ПКМУ № 85) визначено, що послуги надаються споживачеві **згідно з умовами договору, що**

укладається відповідно до типових договорів про надання комунальних послуг з урахуванням вимог Закону України «Про житлово-комунальні послуги».

43) Відповідно до пункту 2 частини другої статті 8 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» 09.11.2017 № 2189-VIII (далі – Закон № 2189-VIII) виконавець комунальної послуги зобов'язаний готувати та укласти із споживачем договори про надання комунальних послуг з **визначенням відповідальності за дотримання умов їх виконання згідно з типовим договором.**

44) Згідно з частиною першою статті 12 Закону № 2189-VIII надання житлово-комунальних послуг здійснюється **виключно на договірних засадах.** Згідно з частиною другою статті 12 Закону № 2189-VIII **Договори про надання житлово-комунальних послуг укладаються відповідно до типових або примірних договорів, затверджених Кабінетом Міністрів України або іншими уповноваженими законом державними органами відповідно до закону.** Договори про надання комунальних послуг можуть затверджуватися окремо для різних моделей організації договірних відносин (індивідуальний договір, індивідуальний договір з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем, колективний договір) та для різних категорій споживачів (індивідуальний споживач (співвласник багатоквартирного будинку, власник будівлі, у тому числі власник індивідуального садибного житлового будинку), колективний споживач).

45) Частиною четвертою статті 23 Закону № 2189-VIII визначено, що послуга з централізованого водопостачання надається згідно з умовами договору, що укладається з урахуванням особливостей, визначених цим Законом, та вимогами правил надання послуг з централізованого водопостачання, що затверджується Кабінетом Міністрів України, якщо інше не передбачено законом.

46) Згідно з частиною третьою статті 24 Закону № 2189-VIII послуга з централізованого водовідведення надається згідно з умовами договору, що укладається з урахуванням особливостей, визначених цим Законом, та вимогами правил надання послуг з централізованого водопостачання, що затверджується Кабінетом Міністрів України, якщо інше не передбачено законом.

47) Відповідно до положень частини другої статті 179 Господарського кодексу України Кабінет Міністрів України, уповноважені ним або законом органи виконавчої влади можуть рекомендувати суб'єктам господарювання орієнтовні умови господарських договорів (примірні договори), а у випадках визначених законом – затверджувати типові договори.

48) Абзацом четвертим частини четвертої статті 179 Господарського кодексу України визначено, що при укладенні господарських договорів сторони можуть визначати зміст договору на основі типового договору, затвердженого Кабінетом Міністрів України, чи у випадках, передбачених законом, іншим органом державної влади, коли **сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови.**

49) Абзацом другим частини третьої статті 6 Цивільного кодексу України передбачено, що сторони в договорі **не можуть відступити від положень актів цивільного законодавства,** якщо в цих актах прямо вказано про це, а також у разі, якщо обов'язковість для сторін положень актів цивільного законодавства впливає з їх змісту або із суті відносин між сторонами.

4.2 ФАКТИЧНІ ОБСТАВИНИ

50) У ході дослідження Відділенням було проведено аналіз договорів, укладених із побутовими споживачами, у редакції, яка діяла на момент надання інформації, розроблених Підприємством на виконання вимог чинного законодавства за новими моделями організації договірних відносин на надання послуг централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, наданих Відділенню листом КП «ТЖКП» від 20.10.2021 № 2105.

51) До листа від 20.10.2021 № 2105 Підприємством надано копії діючих договорів щодо надання послуг з ЦВ та ЦВВ, укладених Підприємством за новими моделями організації договірних відносин зі споживачами категорії «населення», власниками нерухомого майна (квартира, приватний будинок).

52) За інформацією КП «ТЖКП» (лист від 20.10.2021 № 2105) залишаються чинними станом на 01.09.2021 договори:

- з населенням – [інформація, доступ до якої обмежено] шт.,
- з бюджетними установами, громадськими організаціями інвалідів, ветеранів війни, які не займаються комерційною діяльністю – [інформація, доступ до якої обмежено] шт.,
- з іншими споживачами – [інформація, доступ до якої обмежено] шт.

53) За відкритими даними на офіційному сайті КП «ТЖКП» станом на 03.02.2023 розміщено публічний індивідуальний договір про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (без обслуговування внутрішньобудинкових систем) ([інформація, доступ до якої обмежено]) (далі – Договір).

54) Проведеним аналізом змісту Договору, розміщеного на офіційному сайті КП «ТЖКП», виявлено невідповідність положень цього Договору вимогам Типового договору, встановленому Правилами № 690 (в редакції ПКМУ № 85).

55) Порівняння відповідних умов, визначених Договором і Типовим договором, наведено у Таблиці 1.

Таблиця 1

(порівняння умов публічного індивідуального договору про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (без обслуговування внутрішньобудинкових систем) КП «ТЖКП» та Типового договору, починаючи з 04.02.2022)

Публічний індивідуальний договір про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (без обслуговування внутрішньобудинкових систем) КП «ТЖКП»	Типовий Індивідуальний договір про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затверджений ПКМУ № 690 (в редакції ПКМУ № 85)
<i>Підпункт 17 пункту 38 розділу Права та обов'язки сторін.</i> Виконавець зобов'язаний: самостійно здійснювати перерахунок вартості послуг за період ненадання, надання не в повному обсязі або неналежної якості послуг, а також сплачувати неустойку (штраф, пеню) у розмірі 0,01 відсотків суми здійсненого перерахунку вартості послуги.	<i>Підпункт 17 пункту 42 розділу Права і обов'язки сторін.</i> Виконавець зобов'язаний: самостійно протягом місяця, що настає за розрахунковим періодом, здійснювати перерахунок вартості послуг за весь період їх ненадання, надання не в повному обсязі або неналежної якості відповідно до порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України, а також сплачувати споживачеві неустойку (штраф) у розмірі 0,01 відсотка середньодобової вартості споживання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, визначеної за попередні 12 місяців (якщо попередніх місяців нараховується менш як 12 - за фактичний час споживання послуг), за кожен день ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості (за виключенням нормативних строків проведення аварійно-відновних робіт або періоду, протягом якого відбувалися ліквідація або усунення виявлених неполадок, пов'язаних з

	отриманням послуг, що виникли з вини споживача).
<i>Пункт 35 розділу Відповідальність сторін.</i> Виконавець несе відповідальність за: 1) невиконання умов договору; 2) збитки, завдані майну, шкоду, заподіяну життю або здоров'ю споживача внаслідок неналежного надання або ненадання послуги та незаконного проникнення в належне йому житлове приміщення (інший об'єкт нерухомого майна), шляхом відшкодування збитків; 3) ненадання, надання не в повному обсязі або неналежної якості послуг; 4) порушення прав споживачів згідно із законодавством.	<i>Пункт 47 розділу Відповідальність сторін за порушення умов договору.</i> У разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості виконавець зобов'язаний самостійно протягом місяця, що настає за розрахунковим періодом, здійснити перерахунок вартості послуг за весь період їх ненадання, надання не в повному обсязі або неналежної якості відповідно до порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України, а також сплатити споживачу неустойку (штраф) у розмірі 0,01 відсотка вартості середньодобового споживання послуги, визначеної за попередні 12 місяців (якщо попередніх місяців нараховується менш як 12 - за фактичний час споживання послуги, але не менше 15 днів), за кожен день ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості (крім нормативних строків проведення аварійно-відновних робіт або періоду, протягом якого здійснювалася ліквідація або усунення виявлених неполадок, пов'язаних з отриманням послуг, що виникли з вини споживача).

56) Невідповідність Договору, розміщеного на офіційному сайті КП «ТЖКП» на теперішній час, що підлягає укладанню Підприємством з побутовими споживачами у період з 04.02.2022, вимогам Типового договору полягає у тому, що на відміну від Типового договору, Договором:

- визначено іншу базову величину для визначення розміру штрафних санкцій (0,01% здійсненого перерахунку вартості послуги) у випадках ненадання виконавцем послуг ЦВ і ЦВВ, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості, ніж визначено законодавством (**% вартості середньодобового споживання послуги... за кожен день ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості**), що може призвести до зменшення розміру штрафних санкцій, а також, взагалі позбавляє права споживачів, приміщення (будівлі) яких обладнані приладами обліку води, на отримання від виконавця штрафних санкцій за період ненадання послуг, або надання їх не в повному обсязі, оскільки такі споживачі розраховуються за показниками лічильника, що може призвести до неотримання такими споживачами коштів у передбачених законодавством випадках;

- у відповідному розділі договору не передбачено відповідальності водопостачальної організації у вигляді сплати неустойки (штрафу, пені) у випадках ненадання послуг ЦВ і ЦВВ, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості у визначеному законодавством розмірі. **При цьому, ущемлення інтересів споживачів, у контексті Закону України «Про захист економічної конкуренції», у даному випадку полягає у не визначенні КП «ТЖКП» у договорі штрафних санкцій у передбаченому законодавством розмірі, що фактично є самоусуненням від відповідальності за невиконання зобов'язань, покладених на Підприємство, як на виконавця послуг.**

57) Зазначена вище невідповідність Договору КП «ТЖКП» вимогам Типового договору *не кореспондується* із положеннями чинного законодавства України у сфері надання послуг з ЦВ та ЦВВ.

58) Так, відповідно до частини другої статті 26 Закону № 2189-VIII: виконавець комунальної послуги або управитель багатоквартирного будинку зобов'язаний самостійно здійснити перерахунок вартості комунальної послуги або послуги з управління багатоквартирним будинком за весь період їх ненадання, надання не в повному обсязі або

невідповідної якості, а також сплатити споживачу неустойку (штраф, пеню) у порядку та розмірі, визначених законодавством або договором.

59) Згідно з пунктом 40 Правил № 690 (у редакції ПКМУ № 85) у разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості виконавець проводить перерахунок розміру плати відповідно до визначеного законодавством порядку та **сплачує споживачеві неустойку (штраф, пеню)** у порядку та розмірі, визначених законодавством або договором.

60) Враховуючи викладене, положеннями чинного законодавства визначено обов'язок, а не право КП «ТЖКП», сплатити споживачеві неустойку (штраф) у розмірі 0,01 відсотка вартості середньодобового споживання послуги, визначеної за попередні 12 місяців (якщо попередніх місяців нараховується менш як 12 - за фактичний час споживання послуги, але не менше 15 днів), за кожен день ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості та визначити зазначене положення у договорі.

61) Так, згідно із підпунктом 17 пункту 38 Договору «Виконавець зобов'язаний: самостійно здійснювати перерахунок вартості послуг за період ненадання, надання не в повному обсязі або неналежної якості послуг, а також сплачувати неустойку (штраф, пеню) у розмірі 0,01 відсотків суми здійсненого перерахунку вартості послуги».

62) Слід зауважити, що поняття «Сума здійсненого перерахунку вартості послуги», визначена Договором як база розрахунку розміру неустойки (штрафу, пені), не є тотожним поняттю «**вартість середньодобового споживання послуги, визначеної за попередні 12 місяців**», що є базою розрахунку розміру неустойки (штрафу, пені) згідно з умовами Типового договору. *Типовий договір не ставить розмір неустойки у залежність від суми здійсненого перерахунку, а пов'язує цей розмір із тривалістю періоду ненадання послуги та вартістю середньодобового споживання послуги, визначеної за попередні 12 місяців.*

63) Отже, за певних обставин, розмір неустойки, яка має сплачуватися споживачеві згідно з Договором (0,01 відсотків суми здійсненого перерахунку вартості послуги), може бути меншим, ніж розмір такої неустойки, визначений відповідно до вимог Типового договору.

64) Згідно з чинними законодавчими приписами, якими врегульовано відносини у сфері надання послуг ЦВ і ЦВВ, розмір неустойки, у разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості, що сплачується виконавцем на користь споживача, **не може бути меншим, ніж визначено Типовим договором.**

65) Таким чином, умови та зміст Договору в частині відповідальності водопостачальної організації сплачувати неустойку (штраф, пеню) у випадках ненадання послуг ЦВ і ЦВВ, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості, способу визначення розміру зазначених штрафних санкцій, суперечать вимогам Закону № 2189-VIII, Правил № 690 та Типових договорів (у редакції ПКМУ № 85).

66) Таким чином, невідповідність Договору вимогам Типового договору полягає у зменшенні обов'язку та відповідальності водопостачальної організації сплачувати неустойку (штраф, пеню) у випадках ненадання послуг ЦВ і ЦВВ, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості у визначеному законодавством розмірі, порівняно із обов'язками та відповідальністю встановленою Типовими договорами.

67) Така невідповідність, як зазначалося вище, *не кореспондується* із положеннями чинного законодавства України у сфері надання послуг з ЦВ та ЦВВ.

68) Таким чином, застосування положень Договору може призвести до ущемлення інтересів споживачів, внаслідок позбавлення останніх права на отримання неустойки у випадку ненадання послуг ЦВ і ЦВВ, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості у нормативно визначеному обсязі.

69) За умов конкуренції, зокрема покладення фінансових санкцій за неналежне виконання обов'язків лише на одну сторону та зменшення власної відповідальності ніж визначено законодавством було б неможливим, оскільки споживачі мали б змогу обрати інше підприємство - надавача відповідних послуг, який при укладанні договорів дотримувався б вимог законодавства України.

70) Типові договори є формою регулювання договірних відносин у сфері господарювання, вони застосовуються для спрощення процесу укладання конкретних господарських договорів та визначення бажаної, з точки зору держави, моделі договірних зобов'язання. Головною ознакою типових договорів є їх обов'язковість.

71) Наведені дії КП «ТЖКП» можуть порушити законні інтереси споживачів, які є незахищеними за відсутності ефективно функціонуючого ринкового механізму зі значною конкуренцією на ринку. Така поведінка була б не можлива за умов існування значної конкуренції на ринку надання послуг з ЦВ та ЦВВ в межах міста Тернівка Дніпропетровської області, де розташовані мережі, що перебувають у господарському віданні Підприємства.

5. ВИСНОВКИ ВІДДІЛЕННЯ

72) Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

73) Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

74) Дії КП «ТЖКП», які полягають у включенні до Договору, розміщеному на офіційному сайті КП «ТЖКП» ([інформація, доступ до якої обмежено]), що підлягає укладанню Підприємством з побутовими споживачами у період з 04.02.2022, положень, що не відповідають вимогам чинного законодавства, та які:

- визначають іншу базову величину для визначення розміру штрафних санкцій у випадках ненадання послуг ЦВ і ЦВВ, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості, ніж визначено законодавством;

- не передбачають відповідальності постачальника сплачувати неустойку (штраф, пеню) у разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості у визначеному законодавством розмірі, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», частиною першою статті 13 цього Закону, у вигляді зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з ЦВ та ЦВВ в межах міста Тернівка Дніпропетровської області, де розташовані мережі, що перебувають у господарському віданні Підприємства, шляхом вчинення дій що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

75) Відповідно до частини першої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» органи Антимонопольного комітету України мають право надавати рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням стосовно припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють, а у разі, якщо порушення припинено, - щодо вжиття заходів для усунення наслідків цих порушень.

Ураховуючи наведене, керуючись статтями 7, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482, адміністративна колегія Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає такі обов'язкові до розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Комунальному підприємству «Тернівське житлово-комунальне підприємство» ([інформація, доступ до якої обмежено]) припинити дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунути причини виникнення цього порушення і умови, що йому сприяють шляхом:

1. Укладання зі споживачами договорів про надання послуг централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (у тому числі публічних договорів приєднання) відповідно до Типових договорів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 № 85).

2. Проінформувати споживачів, з якими укладені публічні індивідуальні договори про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (без обслуговування внутрішньобудинкових систем), умови яких не відповідають Типовим договорам, про можливість переукладання та/або внесення змін до них на предмет відповідності Типовим договорам.

Рекомендації органів Антимонопольного комітету України у десятиденний строк з дня їх отримання підлягають обов'язковому розгляду особами, яким вони були надані.

Про результати розгляду рекомендацій необхідно повідомити територіальне відділення у десятиденний строк з дня їх отримання.

За умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається, а розпочате провадження закривається.

Голова адміністративної колегії

Наталія ІГНАТЕНКО